

Toğrul Nərimanbəyov...
Rənglərin harmoniyasını qəlbinin dərin qatlarından çıxaran bir sənətkar. Rəssam sehrli fırçasının hər bir toxunuşu və rəng tonu ilə möcüzələr yaradıb.

İstedadlı Azərbaycan rəssamı, görkəmli şəxsiyyət Toğrul Nərimanbəyov 1930-cu il avqustun 7-də anadan olub. Onun əsərləri müasir Azərbaycan incəsənətinin inkişafında mühüm rol oynayıb. Özünəməxsus üslubu, müasir bədii ifadə tərzini ilə beynəlxalq səviyyədə tanınıb. Toğrul Nərimanbəyov öz əsərləri ilə incəsənət aləmində əbədi miras qoyub.

Ziyalı ailəsində dünyaya göz açan sənətkarın babası şuşalı hüquqşünas Əmirbəy Nərimanbəyov çar II Nikolay dövründə mühacirətdə olub, Kiyevdə müəllimlik edib. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qurulandan sonra isə ölkəmizə qayıdıb. Bakıda qubernator kimi fəaliyyət göstərmiş. Atasını Fərman Nərimanbəyov AXC-nin xaricdə oxumağa göndərdiyi 40 tələbədən biri olub. Tuluza Universitetinin mü-

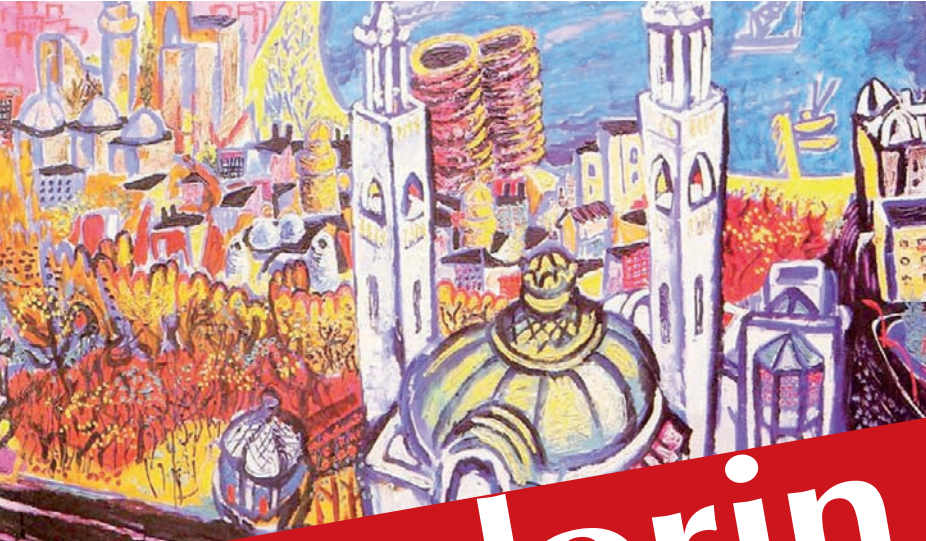
tretləri insanın ruhunu və daxili dünyasını dərinləndirən duya bilmək bacarığını göstərir. Rəssam portretlərində subyektlərin xarakterini və şəxsiyyətini əks etdirmək üçün xüsusi dəqiqlik nümayiş etdirmişdir. Məşhur əsərləri arasında Azərbaycan mədəniyyətinin tanınmış simalarının, eləcə də xalqın müxtəlif sosial təbəqələrinin nümayəndələrinin portretləri var. Bu portretlər yalnız görünüşü deyil, həm də şəx-

di Nərimanbəyovun rəsmini təsvir etdiyi "Qardaşımın portreti" və "Venera gecələri" əsərləri onun ilk uğurlu işlərindəndir. 1954-cü ildə tamamladığı "Yaylaqdan dönüş" əsəri isə onu daha da məşurlaşdırdı.

1955-ci ildə Litva İncəsənət Universitetində tamamladığı dissertasiya işi olan "Baltikyanı balıqçılar" onun yaradıcılığının ilk mərhələsindəki ən qiymətli əsərlərindən biridir. İlk mənzərə və natürmort əsərləri sərt üslubda çəkilmişdir. "Bakıda bağ" (1955), "Bayıl mənzərəsi" (1955) və "Bakı günorta vaxtı" (1956) tabloları bu üslubda işlənən əsərlərdir.

1961-ci ildə Polşaya səfəri zamanı çəkdiyi əsərlərdə ölkənin inkişaf edən şəhərləri, insanların həyatı və mənəvi dünyası əks etdirilir. "Polyak gənc qızın portreti", "Görüş", "Kafedə", "Krakov" və "Polşa sirkisi" kimi əsərləri onun Polşa həyatının inikasidir.

Rəssamın portret yaradıcılığı da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. "Türk şairi Nazim Hikmət" (1960), "Sürücü Məmmədəğa" (1960), "Şair Rəsul Rza" (1964), "Səs sənətçisi Bülbül" (1964) və

Rənglərin sehrbazı

həndis-elektrik ixtisasını bitirən Fərman Nərimanbəyov Fransada yaşayarkən İrma Lya Rude adlı dərzi xanımla ailə həyatı qurub.

1929-cu ildə ailə oğulları Vidadi ilə birgə Bakıya qayıdır. Sənətkar da məhz həmin ərəfədə dünyaya gəlir. 1930-cu ilin sonlarında Fərman Nərimanbəyov Avropada təhsil almış digər azərbaycanlılar kimi, repressiyaya məruz qalır və Sibiri sürgün edilir. Valideynləri həbsdə olan zaman Toğrul və qardaşına polyak əsilli dayələri Anna Andreyevna baxır. Sonralar görkəmli rəssam dayəsinin portretini çəkir və həmin tabloya "Ana" adını verir.

Toğrul Nərimanbəyov Elmira Hüseynova ilə ailə həyatı qurur. Bu evlilikdən onun Əsmər adlı qızı dünyaya gəlir. Elmira Hüseynova 1995-ci il yanvarın 23-də vəfat edir. Sənətkar sonradan ikinci dəfə musiqiçi Sevil Nəcəfzadə ilə evlənir. Bu evlilikdən onun bir oğlu olur. Oğlu Fransua atası kimi rəsamlıqla məşğuldur. Toğrul Nərimanbəyov Fransa müasir incəsənət ensiklopediyasında haqqında məlumat verilən yeganə azərbaycanlıdır. Maraqlıdır ki, bu məsələdən rəssamın özünün də uzun müddət xəbəri olmayıb.

T.Nərimanbəyov 2000-ci ildə "İstiqlal", 2010-cu ildə sənətkarın isə "Şərəf" ordenləri ilə təltif edilib. Rəssamın müstəqil Azərbaycanın bu ali mükafatlarına layiq görülməsi doğma vətəninə onun sənətinə və şəxsiyyətinə ehtiramın ifadəsidir. Prezident İlham Əliyevin 2010-cu il 22 iyun tarixli Sərəncamı ilə görkəmli rəssamın 80 illik yubileyi dövlət səviyyəsində keçirilib. Yubiley tədbirləri sənətkarın nəinki doğma vətəninə, hətta ölkəmizin sərhədlərindən kənar da qeyd edilib. Dünyaşöhrətli fırça ustası 2013-cü il iyunun 2-də Parisdə vəfat edib, "Passi" qəbiristanlığında dəfn olunub.

Toğrul Nərimanbəyovun yaradıcılığı üç əsas istiqamətə bölünür: portretlər, mənzərə təsvirləri və monumental boyakarlıq. Onun por-

si keyfiyyətləri və emosional vəziyyətləri də əks etdirir.

T.Nərimanbəyovun mənzərə təsvirləri ölkəmizin müxtəlif təbiət mənzərələrinin estetik və duyğusal tərəflərini ön plana çıxarır. Rəssam Azərbaycanın müxtəlif, xüsusən də Abşeron, Göyçay və Buzovna bölgələrinin - mənzərələrini, təbiətin gözəlliyini və zənginliyini əsərlərində əks etdirib.

Sənətkarın monumental boyakarlığı onun bədii təsəvvürünün və texniki bacarığının zirvəsini təşkil edir. Teatrda səhnə tərtibatları, ictimai binaların dizaynı və digər böyük ölçülü layihələr Nərimanbəyovun müasir və klassik elementləri yüksək səviyyədə sintez etmək bacarığını göstərir. Bu əsərlərdə rəssamın dərin mədəni və estetik anlayışı özünü büruzə verir.

Toğrul Nərimanbəyov "novator" sənətkar idi. Dövrünün sənət tendensiyalarına qarşı mübarizə aparır, bədii azadlığını qorumağa çalışır və yenilikçi yanaşması ilə fərqlənirdi.

Rəssam yaradıcılığa 1950-ci illərdə başlayıb. İlk dövrlərdə bezi əsərlərində Avropa və Rusiya incəsənətinin təsirləri özünü göstərirdi. Sosialist realizmi kimi bir üslubun böyük önəm daşdığı illərdə rəssam həm klassik, həm də müasir elementləri özündə birləşdirən bir tərzdə çalışırdı. Bu onun əsərlərinin Azərbaycan sənətsevərləri tərəfindən birmənalı qarşılanmamasına səbəb olurdu.

Toğrul Nərimanbəyovun "Türkiyənin küçəsi" (1950), qardaşı Vida-

"Şair Bəxtiyar Vahabzadə" (1965) kimi əsərləri rəssamın portret janrındakı ustalığını nümayiş etdirir. "Siqaret çəkən Səttar Bəhlulzadə" (1961) və "Rəssamın portreti" (1962) də onun dəyərli əsərlərindəndir.

1963-cü ildə çəkdiyi "Ana" tablosu Nərimanbəyovun şəxsi həyatının və ailə tarixinin sənət dilində ifadəsidir. Bu əsərdə anası və atası sürgündə olarkən ona və qardaşına dayəlik edən polyak əsilli Anna Andreyevna təsvir edilmişdir.

T.Nərimanbəyov bir çox mükafatlar alıb. 30 yaşında "Əməkdar rəssam", 33 yaşında isə "Xalq rəssamı" adına layiq görülmüşdür. 1974-cü ildə dünyaşöhrətli bəstəkar Fikrət Əmirovun "Nəsimi dastanı" əsərinə, 1980-ci ildə isə A.Məlikovun "Min bir gecə" əsərinə verdiyi səhnə tərtibatına görə Dövlət mükafatı ilə təltif olunub.

Vokal istedadı onun sənətinin digər bir aspektini təşkil edir. O, klassik operalardan ariyaları peşəkar səviyyədə ifa edirdi. Bu onun sənətinə çoxsaxəlilik qatmışdır. Operanın müxtəlif janrlarında onun bariton səsi xüsusilə diqqət çəkmişdir.

Toğrul Nərimanbəyovun yaradıcılığı Azərbaycan incəsənətinin böyük bir parçasıdır. O, sənət dünyasında əbədi bir iz qoymuş, mirası gələcək nəsillərə ilham mənbəyi olmuşdur.

Nurcan SÜLEYMANOVA,
"Respublika".